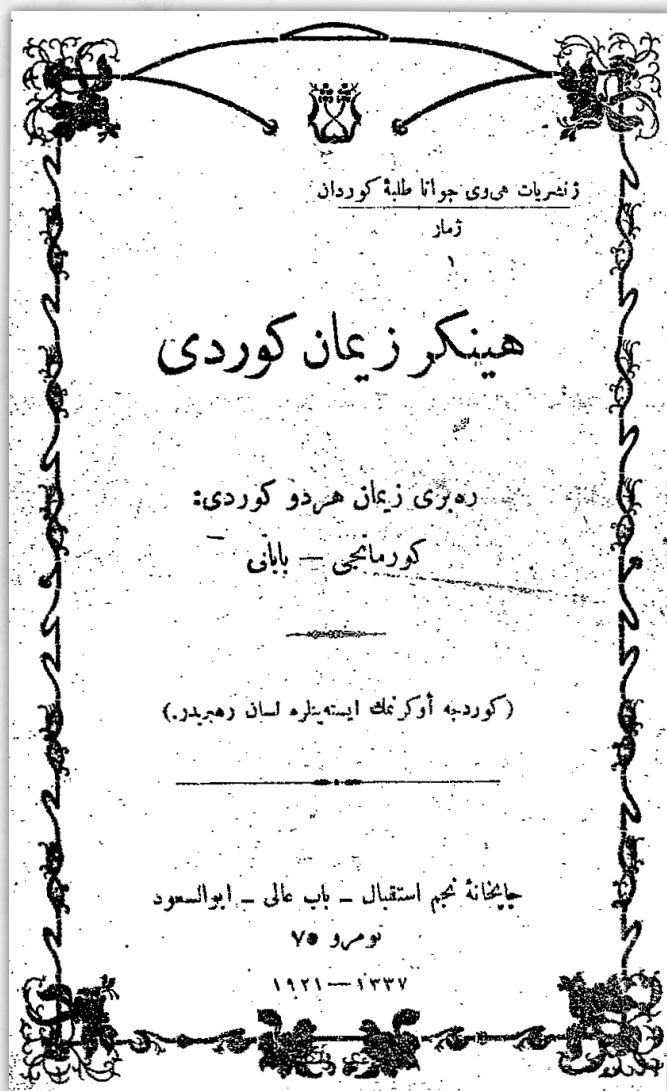

هینکه ری زمانئ کوردی / ریبه ری زمانئ ههردوو کوردی: کرمانجی - بابانی

بیگومان پروسیسا فیکرنی، هه ر ژ میژهیه د ریپهوا رهوشه نیبرییا کوردیدا، ب هیژ هه بوویه و گه له ک کس و لایه نان، ب شیوازین جؤراوجؤر و ب پیگؤلین خوه یین زانستی، بزاقین مهزن ئه نجامداینه و ب هه ر شیویه کی بیت، یین قیاین ملله تی خوه و گه نچ و لاول و زارؤکین خوه پیبگه هینن. بؤ نمونه ئیک ژ بهیژترین په رتووک د بواری فیکراریی (نوبهارا بچووکان) یا (ئهمه دی خان)یه کو تیدا ب شیوازی پراکتیکیا دووباره کرنی، بزاقا فیکرنا زمانئ عه ره بیی دده ت و ب ئه فی په رتووک ب شیویه کی ئاسان و ب هینانا نمونین کوردی و عه ره بی، زارؤکین کورد فیری زمانئ عه ره بیی دکه ت. هه ره و سه هنده ک جارن زانایین بیانی ب ئه رک فیکرنا زمانئ کوردی بؤ بیانیان رابووینه. بؤ نمونه (ویلهر م. ساکستون) ب نقیسینا په رتووکا (ریزمانا کوردیا کورمانجی دگه ل هنده ک ده قین خواندنئ) ب زمانئ ئینگلیزی، ب ئه فی ئه رکی رابوویه. ئه فی نقیسه ری باس ل (دهنگساز، ئه لف و بی و دهنگ، شیوازیین دارشتنی و نقیسینی، ریزمان، ناق، ره گه زئ نیر و می، فریز، ئامراز، کار، ده می رانه بردوو، ده می داهاتی یی ته و او، رابردووی مه رجی، رستین داربژراو و ئامرازین په یوه ندیین داربژراو، کارین هه ست کرنی، ده قین خواندنئ، قه دريجان: روژین ده ربازبووی، نوره دین زازا: گولی، ... هتد.) دکه ت و بیگومان هه ر ئیک ل دویف ئاستی خوه یی زانستی، د کاری خوه دا یی سه رکه فتی بوویه.

پهرتووکا (هینکر زیمان کوردی / رهبری زیمان هر دو کوردی: کورمانجی - بابانی) ژى، ژ جورئ دووپییه و پیکولا فیترکنا بیانان ددهت.

”هینکی ژ دهست مه هاتیام
خبیتینه گاله گال چاوا ته گوتن
اوسا به نیویسین“

ئهف پهرتوکه ژ ٦٦ لاپهران پیکهاتییه و (ژ نشریات هی وی جوانا طلبه کوردان)، (ژمار ١) و ل (چاپخانه نجم استقبال-باب عالی-ابوالسعود)، (نومر و ٧٥) و ل ساللا (١٣٣٧ ١٩٢١) ب نرخئ (بها وی ٢٥ قروشه) هاتیه چاپکرن.

”بنویسینا او کتب جارکی دیژی باش
خویا دینه ام چیقا حوجه ادلاندینا وان
حرفانه“

خویایه کو ئهف پهرتوکه بهری (١٠١) سالان ژ لایئ کومهلا (هیقی) یا (قوتابیین کورد)قه یئ هاتییه نفیسین و چاپکرن. ههلبهت مه ره ما ئهفئ پهرتوکن فیترکنا ئاخفتنا کوردی بوو، بو ئهوان که سین کوردی نزانن. ئهفئ کومهلئ ئهف چهنده، ب ئهفئ رهنگی د پیشه کییا ل ژیرناقئ (برایکی سوز، چند گوتن و چند قیصه یک) ل دویف ئیک باسکریه:

”((هی وی جوانا طلبه کوردان)) دلشایه
بسر کرینا او کتب لی خبته خوه نه
سالان. هی وی جوانا طلبه کوردان“

”او کتبه بچوک ئو نه هژا (هینکر زیمان کوردی) ام چاپ دیکن ره بکی بیبه بو وان هه والان کو زیمان کوردی نزانین؛ وی اثری خوه دا ام دخازین بته نه (په یوین) ا زیمان کوردی هین بکین. لوما ام باش بالا خوه نه دانه لی املاؤ قواعد“

”بیگومان پرؤسیسا فیترکرنئ، ههر ژ
میژیه د رپرهوا رهوشه نبیریا
کوردیدا، ب هیژ هه بوویه و گه لهک
کس و لایه نان، ب شیوازیئ
جوراوجور و ب پیکولین خوه یین
زانستی، بزاقین مهزن ئه نجامداینه
و ب ههر شیوه یه کی بیت“

”وظتفا آدلاندینا او (نیویسین) کو باش بزیمان نایه چکرین ئو گیرید انا قواعد امه - کو هژا نه مذبوطه ام دهیلین بو اوستاد ئو زانان“

ههلبهت ئەفه پێشهکییا ئەقی پەرتووکییه و بیگومان ل دەستیچیک ب زمانئ تورکییه و ب دیالیکتا کورمانجییا خاری ژئ نقیسییه. بهرههفکار تیدا ب ئاشکراییی باس ل خهباتا (9) نهه سالبیا خوه د بهرههفکارنا ئەقی پەرتووکی و دلشادبوونا خوه ب ئەقی چەندئ نیشان دایه:

”((هی وی جوانا طلبه کوردان))
دلشایه بسر کرینا او کتب لی خبته
خوه نهه سالان“

ههروهسا یا گرنگ ئەوه کو ئەقی کۆمهلی، هند گرنگی ب رینقیس و ریزمانا کوردی نهدايه و گرنگترین خال ژ بو ئەوان، ئەو بوویه کو بیانیا فیری ئاخذتا کوردی بکهن و ب ئەقی چەندئ راستهوخۆ، خزمهتا زمان و ئەدهب و کولتورئ کوردی کرینه.

تشتئ سهرنجراکیش د ئەقی پەرتووکییدا ئەوه کو هه ژ بهرگی و پێشهکیی ههتا دویمههیکئ، خالبهندییا بکارهینای و زۆر ب جوانی و رژدی، یین لسه ئەقی پرسئ پارههستییا و ل هه جههکی پیدقی کریت، خالبهندییا بکار هینای.

بو نمونه: (:)، (-)، (- -)، (،)، (،)

(کورمانجی - بابانی) / (نوویسین ماوهته
دوواده،) / (میرزا کودا دچه ؟)

کو بیگومان ئەفه ژئ ریزا رهوشهنبیری و تیگههشتنا بهرههفکارین ئەقی پەرتووکی نیشان ددهت و ههروهسا دیار دبیت کو بهری سههسالان، رهوشهنبیر و بلیمهتین کوردان ژئ، لگهله دهمی خوه و زانستین سههدهمی خوه، بهرهف پێشقه پینگاف هاقیتینه و ل گهله هندی، قیاینه کو ههم گهله خوه و ههم بیانیا ژ ئەقی چەندئ هایدار بکهن.

برایکی سوز

بو کتابی، کوردجی بیلمهین کنج آرقاداشلرمزه بر لسان رهبری اولق اوزره تقدیم ایدیوروز؛ بوئرده تعقیب ایستیکمز فایه آنجق (تکلم) ی آزجوق او کرتمک اولدیندن قواعد و املا خصوصاته اهمیت ور بیهه مشدر. بو کونجی (بازی) نیک لسانجی افادههکی نقصانکاز الهمی و بعض قواعد صرفیه مزک تیبی آتی به وادها صلاحیتدار ذواتک عهده معرفتینه قالمشدر. بوئرده،

چند گوتن

او کتبه بچوک ئو نههزا (هینکر زمان کوردی) ام چاپ دیکن ده برکی بییه بووان ههوالان کوزمان کوردی ترانین؛ وی اثری خومهدا ام دخازین بتهنه (به یون) ا زمان کوردی هین بکین. لوما ام باش بالاخوه نههانه لی املا ئو قواعد.

چند قیسه بک

ام کتبه به دیاری پیشکش چند برایکمان دیکن کهوا کوردی نازان، له کتبهدا، زیاده تر دخوازیه قسه کردنه؛ له بر اوه زور تماشای املا و قواعد مان نکرده. رنجیستینی شیوه صرفی و نحوی حواله همت خوندواره کهوره کاتمان کرد.

”خویایه کو ئەف پەرتوکه بهری
(101) سالان ژ لایئ کۆمهلا (هیقی)
یا (قوتابیین کورد) فه یئ هاتییه
نقیسین و چاپکرن. ههلبهت مه رهما
ئەقی پەرتووکی فیڕکنا ئاخذتا کوردی
بوو، بو ئەوان که سین کوردی نزانن“

زیده باری ئەفی چەندئ، بەرھەفکەرەن، پشتی نغیسین و چاپا پەرتووکی، ھەست ب ھندەک کیماسییا کرینە و ل دویماییکا پەرتووکا خوەدا، ئەو کیماسییا ب ئەفی رەنگی خواری، دیار و راستکرینەفە: بۆ نمونە:

صوباب	خطا	سطر	ستون	صحیفە
ئەو	ئەو	٦	٢	٦
کوفی	قوفی	١	٢	٢٣
دلێت	بلیت	١٣	٣	٣٥
وورا	کوند	٢٣	٢	٦٥

صوباب	خطا	سطر	ستون	صحیفە
ئەو	ئەو	٦	٢	٦
بجڕەکە	بجڕەکە	١٥	٣	٦
باش	پیش	٢٥	٢	١٠
باش	پیش	٢١	٣	١٠
درکاکە	بجڕەکە	٢٢	٣	١٣
ئەو	ئەو	١٢	٢	١٥
دکم	دکن	١٥	٢	١٥

۱ - درس

قورشون قلم	قلم زیریج	قلم زیریج
حقه	حقه ، دیویت	دیویت ، قلمدان
کاغذ	کاغذ	کاغذ
کتاب	کتاب	کتاب
قلم	قلم	قلم

ئەف پەرتووکه ژ (10 درس) وانەیان ب زمانئ تورکی و کوردی (کرمانجی و بابانی) پیکهاتییه. هەر وانەیهک باس ل هندهک پهیف و دەستهواژه و رستهیان دکەت کۆ د ژیا نا روژانهیا هەر تاکهکی بکار دهیت: بۆ نمونه:

۵ - درس

بر، ایچی، اوچ...	یک، دو، سه...	یک، دو، سه...
نه یاییورم؟	چی دکم؟	چی دکم؟
صایبورسکیز.	هون دژمرین.	اوه دژمرین.
نجیب افندی، صاییکز.	میرزا نجیب، بژمرین.	نجیب آغا، بژمرین.
بن (اون) دن اون بشه	آز ژده تا باژده دژمر.	من له ده تا باژده دژمر.
قدر صایورم.		

قاپو دەری، دەرکه دەرکه
بو نه در؟ او چی یه؟ امه چی یه؟
خانم قیز او طور مشدر. خانما بچوک
رونشتی یه. خانما بچوک دانشتوو.

پاییه

بورونله قوقلارز.	ئەم بپوز بهین دکین.	أمه بهلوت بون دکین.
کل آبی قوقار.	کل باش بهین دده.	کل چاک بون دده.
پترول فنا قوقار.	نهفت بخراب بهین دده.	نهوت ناخوش بون دده.
کاغذ نه ای قوقار، نه ده	کاغذ چی باش بهین دده.	بوی کاغذ نه خوشه، نه

۱۵ - درس

قوشاری سورمیسکیز؟	مه لان دخه بینن؟	مه لان خوش دوین؟
أوت، اونلری سورم.	بلی، وان دخه بینم.	بلی، ئەوانم خوش دوه.
بعض قوشلرک آدنی صاییکز.	ناوهینکی مه لان بژمرین.	ناو چندمه له بژمرین.
بعضلرینک آدی شونلر در.	ناوهینه ک ژوان شهوین:	ناو چندیکیان شهو یه:

آنە و چوچوقلىرى

اوح ! آني آنە ! چوچوقلىرى باغرىنە باصار ! اونلار قوجاقلار ، چونكى اونلار چوق ، بك چوق سەوەر . كوچوك اوغلى دىزلىرى اوستىدەدە ؛ فقط ايكي كوچك قىزدە آنەلرني آبي اوخشامق ايچون طبرمالانەرق قانا بە اوزرىنە چىقارلر . آك كوچكلىرى قوللرني آنەسنىك بويىنە دولار وياناغە بك چوق بوسەل قوندىرر . كوچك اوغلان ، بو كوچوك قىزلر ك برادىر . كوچوك قىزلر كوچوك اوغلانك مەشەرەلر دىر .

لى ل دويماهيكي و پشتى وانەيا (10)، نقيسەر يى لسەر دەقئىن (دايك و مندالەكانى، شەو، روژ، ساعت، سالك، زيويستان، ايلك بەار، ياز، پايىز، ...هتد) ب توركى و كوردى، راوہستىاي . جارەكا دى و ل لاپەرئىن دويماهيكي، پشتى ئەقان دەقئىن سەربخۇ، بۇ قۇناغئىن دەستپيكي دزقريتەقە و ھندەك پەيق و دەستەواژە و رستەيان ب ھەر دوو زمانان دەھينيت .

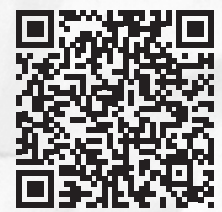
روژ

روژ لە آسمانە . كورەكى پچوك لە كولاندا رادىكا . بە كولارەيك يازى دگە . كولارە زور برز بوەت ئەو . ژينەك لە بن درختكى لە سەرسە كوكان دانشتوو . جترەكى بە لاوى بە دست ئەو كىرئوو . ئەو ژينە كىتاك دىخونە . لە برمالە

بەار

كياسە وزن . درختان كوليان كرددو . چونكو بەارە . ھوا نە سردە ، نە گرمە . ايتر بندالان لە مالان ناوہ ستن . لە باغچە يارى كىردىنيان پى خوشە . ھتاو كىر بوە لە بن درختكى كەلادار ئوسىيەر . ادە نشن . بە پرىخان بە پى پچوك

بەارنى : ۲۵ قوشە

” ژ بو دوانلوودكرنا ئەقى پەرتووكى ئەقى باركودى سكان بكە“

